

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پرستاری و مامایی

عنوان

تبیین روند تاریخی پرستاری دانشگاهی ایران قبل از وقوع انقلاب اسلامی: یک
مطالعه تاریخی

پایان نامه برای دریافت درجه دکتری تخصصی (PhD)
در پرستاری

نگارنده

افسانه رئیسی فر

اساتید راهنما

دکتر سرور پرویزی

دکتر محمدرضا فیروز کوهی

چکیده فارسی

زمینه و هدف: به منظور درک و تغییر مشکلات سیستم بهداشتی معاصر، مورخان پرستاری چگونگی شکل‌گیری این مشکلات در طول تاریخ را به آزمون می‌گذرانند، چگونگی تأثیر آنها بر حال و چگونگی استفاده از آن دانش جهت طراحی بهتر سیستم برای آینده را بیان می‌کنند. لذا مطالعه حاضر با هدف تبیین روند تاریخی پرستاری دانشگاهی ایران قبل از وقوع انقلاب اسلامی با روش تاریخی انجام شد.

روش پژوهش: مطالعه حاضر یک پژوهش کیفی با روش‌شناختی تاریخی است. به منظور گردآوری داده‌ها از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته عمیق - حاصل از روش تاریخ شفاهی - به عنوان منبع اولیه و اسناد تاریخی شامل کتب، مقالات، مجلات، روزنامه‌ها و عکس‌های موجود در آرشیوهای دولتی و شخصی به‌عنوان منابع ثانویه، استفاده شد. در مجموع تعداد ۲۷ مصاحبه به مدت ۱۹۸۷ دقیقه با ۲۳ مشارکت‌کننده انجام شد و ۹۹۰ قطعه سند نیز مورد ارزیابی و استفاده قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها هم‌زمان با گردآوری داده‌ها و با استفاده از روش میلر - راسر (۲۰۰۹) انجام شد.

یافته‌ها: تحلیل داده‌ها منجر به کشف دو دوره‌ی زمانی در تاریخ پرستاری دانشگاهی ایران در بازه مورد مطالعه شد؛ بدین ترتیب یافته‌ها در دو طبقه اصلی "پرستاری ایران از ۱۲۹۴ تا ۱۳۳۵" با زیر طبقات "آموزش پرستاری؛ در مسیر تکوین"، "تصویر اجتماعی پرستاری؛ در جستجوی منزلت"، "عوامل مؤثر بر ورود، ادامه و ترک حرفه؛ ورود در تاریکی/ ابهام در ماندن"، "خدمات پرستاری؛ پرستاری به مثابه فن مراقبت پزشکی"، "مدیریت پرستاری؛ نیاز بی‌پاسخ" و "پرستاری ایران از ۱۳۳۶ تا ۱۳۵۷" با زیر طبقات "آموزش پرستاری؛ تمرکز بر دانش عملی، نگاه به توسعه نظری"، "تصویر اجتماعی پرستاری؛ دو روی یک سکه"، "عوامل مؤثر بر ورود، ادامه و ترک حرفه؛ در سایه پنداشت‌ها"، "خدمات پرستاری؛ در مسیر بازتعریف و توسعه عرصه مراقبت"، "مدیریت پرستاری؛ دوگانه‌ی ضعف و اقتدار"، "پژوهش پرستاری؛ ترجمه متون علمی" روایت شد.

نتیجه‌گیری: در این مطالعه علاوه بر شناسایی ویژگی‌ها و ماهیت پرستاری ایران، عوامل مؤثر بر آن نیز شناسایی شد. عوامل درون حرفه‌ای تأثیرگذار شامل افزایش پرستار تحصیل‌کرده، غلبه دیسپلین انگلیسی، توسعه انجمن‌های حرفه‌ای، قرارگیری رهبران پرستاری در موقعیت‌های رده بالای سیاسی و عوامل برون حرفه‌ای شامل حمایت‌های حکومت پهلوی، توسعه‌ی اجتماعی زنان، بهبود وضعیت بهداشتی و سواد عمومی کشور بود. نحوه‌ی رویارویی پرستاران با این تغییرات می‌تواند به‌عنوان منبع مبتنی بر شواهد برای مسائل حال و آینده‌ی حرفه مورد استفاده قرار گیرد.

کلمات کلیدی: "تاریخ پرستاری ایران"؛ "توسعه حرفه پرستاری در ایران"؛ "تحقیق تاریخی"؛ "تاریخ شفاهی"

Tehran University of Medical Sciences

School of Nursing and Midwifery

Title:
**The Exploration of Academic Nursing History
before the Islamic Revolution in Iran: A Historical
Study**

**A dissertation submitted as partial fulfillment of the requirements for
Doctore of Philosophy (PhD) Degree**

By
Afsaneh Raiesifar

Supervisor
Dr. Soroor Parvizy
Dr. Mohammadreza Firouzkouhi

Abstract

The Exploration of Academic Nursing History before the Islamic Revolution in Iran: A Historical Study

Background/Aim: In order to understand and change the emerging problems of the contemporary health system; nursing historians examine how these problems were shaped, how they affect now, and how this knowledge could be used for a better future. Iran's nursing history has been accompanied by ups and downs under the influence of internal and external factors since the beginning. The critical study of this history will lead to the discovery of the trends and its affecting factors. Therefore, the present historical study was conducted to explore the historical trends of academic nursing before the Islamic Revolution in Iran.

Methods: This study was a qualitative research with historical methodology. Semi-structured interviews -from oral history- and secondary data sources including books, articles, magazines, newspapers, images available in official/personal archives were used for data collection. 27 interviews were conducted with 23 participants, totaling 1987 minutes, also 99 secondary documents were evaluated and used. Data analysis was carried out simultaneously by data collection, using the Miller-Rosser (2009) method.

Result: Two time trends were explored in Iranian nursing history. Two main categories were 1-Iran nursing history during 1915-1956 including subcategories nursing education; in the way of genesis, public nursing image; seeking for dignity, factors affecting entering, retaining and retention in nursing; entrance in the darkness/ambiguity in staying with nursing, nursing services; nursing as medical care technique, nursing management; unanswered need and 2-Iran nursing history during 1957-1978 with subcategories including nursing education; focus on practice, look at theoretical development, public nursing image; two sides of the same coin, factors affecting entering, retaining and retention in nursing; the shadow of perceptions, nursing services; in the way of redefining and development of area of care, nursing management; authority/weakness dichotomy, nursing research; translation of scientific text.

Conclusion: In this study, in addition to identifying the properties and nature of nursing in Iran, its effective factors were identified. Intra-professional factors include increased nurses' education level, overcoming British discipline on the nursing system, the development of professional associations, and placement of nursing leaders in high-level political positions. Outside factors include the Pahlavi government supports, social development of women, improvement of health status and general education of the country. The way in which nurses confronted to these changes can be used as an evidence based source for present and future issues of the profession.

Key words: "Nursing history in Iran"; "Nursing development in Iran"; "Historical research"; "Oral history"